

BESCHOUWING BEGROTING 2025 2028
uitgesproken 12 november 2024

Voorzitter,

Boven deze begroting hangt een donkere schaduw. Na volgend jaar storten we in een ravijn en bloeden we financieel dood. Dreigende taal die voortkomt uit een dreigement van het rijk. Er gaan kranen dicht en de gemeenten moeten maar zien hoe ze het oplossen.

ODE vindt het daarom opvallend dat ondanks het zware financiële weer, dit college toch nogal ruimhartig omgaat met geld.

In Noorbeek is een monument vervangen door een nieuwbouwvakwerkhuis. Over smaak valt niet te twisten, u mag het nieuwe mooier vinden dan het oude, maar of iets een monument is daar zijn richtlijnen voor en daar voldoet dit gebouw niet aan. Toch handhaaft het college de monumentenstatus waardoor Eijsden-Margraten nu een monument met bouwjaar 2023 heeft.

De provincie echter, heeft de restauratiesubsidie geweigerd, omdat er geen sprake is van een gerestaureerd monument.

ODE verbaast zich erover dat dit college de initiatiefnemer niet aan de anterieure overeenkomst houdt. Daarin staat, dat als het monument niet gerestaureerd is in december 2024, de initiatiefnemer € 186.426, -- moet betalen. ODE vindt dat veel geld om cadeau te geven aan één inwoner. Maar het is nog geen december, dus college doe wat je moet doen.

We lezen dat u een museum wilt bouwen en een rotonde aanleggen aan de rijksweg bij Margraten omdat, als het aan u ligt, daar toch een woonbuurt komt. Dat klinkt alsof het geld tegen de plinten klotst, immers een museum waar niemand op zit te wachten om mensen naar een dorp

te lokken dat geen enkele toeristische meerwaarde heeft en dat bovendien niet berekend is op nog meer verkeer, is pure geldverspilling. Misschien kunt u dan beter van het gemeentehuis een museum te maken.

Wat die rotonde betreft, zal het u niet verbazen dat ODE daar nogal van opkeek. Dat deel van de weg is van de provincie, net als het kruispunt bij de Hut, waar onlangs een nieuw wegdek werd gelegd. Wij lazen dat Gulpen-Wittem tevergeefs de provincie trachtte te bewegen om de afslag naar Ingber veiliger te maken. Maar zij deden in elk geval hun best. Wat heeft dit college ondernomen, om de provincie te bewegen de kruising bij de Hut veiliger te maken?

Het is een feit dat de gemeenschappelijke regelingen veel kosten, maar dat gemeenten zo afhankelijk zijn geworden van deze vorm van samenwerking, doet de vraag rijzen of kleine gemeenten eigenlijk nog wel zelfstandig kunnen functioneren en of deze, vaak zwakke, lokale besturen niet een dure hobby zijn waar onze inwoners niets mee opschieten. Zeker, dicht bij de mensen is een belangrijke eigenschap voor volksvertegenwoordigers, maar dat vraagt ook kwaliteit van mensen en het vermogen om afstand te houden. Cliëntelisme ligt al snel op de loer en de verwevenheid met de uitvoerende macht heeft tot effect dat de mensen die de gemeente te vriend houden, meer voor elkaar krijgen dan kritische mensen en daaruit voortvloeiend dat mensen niet meer kritisch durven te zijn.

In de dialoogvergadering werd het college ter verantwoording geroepen over uitspraken in de krant. 'Wij zijn niet de 'censurator' van de pers,' zei de wethouder ter verdediging.

ODE vindt het te gemakkelijk om de censuurkaart te trekken, het gaat immers om een nieuwsbericht en niet om een opiniestuk, dus de boodschap van de gemeente moet kloppen. Door zich achter persvrijheid te verschuilen helpt het college misschien zichzelf, maar niet de democratie. ODE vindt dit soort opmerkingen gevaarlijk, zeker in een tijd waarin de nieuwsmedia toch al wantrouwend bekeken worden.

ODE is bereid te geloven dat de wethouder zich hiervan niet bewust was, maar wil er wel op wijzen, en aandringen op respect voor de pers die onze

democratie moet bewaken. Als een journalist niet goed weergeeft wat gezegd is, vraag daar dan een rectificatie van, maar ga hier niet doen alsof de krant maar wat roept.

ODE mist van een college dat hele wijken bij wil bouwen, een visie op hoe de nieuwe buurten in kunnen spelen op ontwikkelingen op het gebied van infra en mobiliteit. Ziet dit college niet, dat nieuwe wijken kansen bieden voor andere vormen van bouwen en wonen, ontwikkeling van sociale cohesie en de levensloopbestendigheid van een woongemeenschap?

ODE denkt dat u veel meer kunt doen om klimaatherstel te helpen. Het is treurig hoe het college omgaat met evident onwenselijke zaken op het gebied van klimaat en milieu. Zo wil het college terrasverwarming, of koeling, niet verbieden, terwijl dat een zeer voor hand liggende en eenvoudige maatregel is.

Het college wil ook geen tegeltaks invoeren. Een middel dat bij onze oosterburen heel goed werkt om verstening van tuinen tegen te gaan. Veel beter dan subsidie om ontstening te stimuleren.

Het college schuift de verantwoordelijkheid voor vervuild water af op het waterschap, terwijl die vervuiling van de Voer bij Eijsden veroorzaakt wordt door gemeentelijke riooloverstorten. Daar hoeft u niet op het Waterschap te wachten, daar is de gemeente aan zet.

In de wijnbouw wordt gif grif gebruikt. Doe je dat niet, dan is het een heel ander verhaal om winstgevend te worden. Dat ondernemers gemakshalve voor gif kiezen is begrijpelijk, maar ook onwenselijk met het oog op de problemen die erdoor ontstaan. Ecologische problemen, vervuild water en gezondheidsrisico's voor mensen. Dat moet je niet willen als gemeente. Stel eisen, kom op voor je inwoners en laat je hoofd niet hangen naar een paar rijke hobbyboeren.

ODE was overigens wel aangenaam verrast, dat bij de nieuwbouwplannen in Gronsveld een maximaal percentage aan verstening per kavel was opgenomen.

Dit college legt ondernemers liever niet te veel in de weg. Laat staan dat het wat terugverlangt als ondernemers iets van de gemeente vragen. In plaats daarvan blijft het college gezellige netwerkbijeenkomsten organiseren en helpt het hen om reclame te maken voor hun bedrijf. Zaken die best uit de ondernemers zelf kunnen komen en die zij ook heel goed zelf kunnen bekostigen.

Precariobelasting heft u niet, baatbelasting heft u niet, gemakheidsretributie heft u niet, maar de mensen die overnachtende toeristen ontvangen, moeten meer gaan vragen aan hun gasten, wat ze ook al moeten doen vanwege de te verwachten verhoging van de BTW.

ODE is niet tegen een verhoging van de toeristenbelasting, mensen mogen best betalen voor de omgeving waar ze in willen vertoeven, maar zoek ook manieren om bedrijven die voordeel hebben van dagtoeristen bij te laten dragen.

ODE vroeg waarom de post van 1 miljoen, die nu in de begroting staat onder de naam *aankoop strategische gronden*, met als onderlegger de door de raad geamendeerde *Richtlijn Strategische grondaankopen Gemeente Eijsden-Margraten 2024*, die over grondaankopen voor natuur- en landschapontwikkeling gaat, niet de oorspronkelijke toevoeging: *ten behoeve van natuur en landschapontwikkeling* terugkreeg.

Dat wij daarop geen antwoord kregen was vreemd, temeer daar de wethouder in zijn antwoord aan PRO het onderliggend stuk zelf zo noemde. (5-11 minuut 3.01.00) Het was die verdraaide Murphy's schuld, dat de niet-geamendeerde tekst is opgenomen. Om verdere verwarring te voorkomen is het nodig om in elk geval in de begroting het miljoen de juiste titel te geven. ODE vraagt zich overigens af hoe punt 1.1. in de richtlijn volgens de toezegging, rijmt met de omschrijving natuur en landschap, wellicht wil het college toch zo nu en dan grond voor en parkeerplaats kunnen kopen.

ODE betwijfelt of deze gemeente waar voor zijn geld krijgt als het om ecologisch bermbeheer gaat, en is wat nu gebeurt wel echt ecologisch? Het mantra lijkt: zo laat mogelijk maaien. Het kan van belang zijn om van

tevorens te bepalen waar je wel en waar je geen ecologisch bermbeheer toepast. Op niet alle plekken is het even zinvol.

ODE vraagt zich af of RAW-contracten, waarin exact wordt opgeschreven wat, waar, hoe vaak en op welk tijdstip moet gebeuren, de juiste keuze is voor dit werk. Voor een beter ecologisch resultaat zou ODE kiezen voor prestatieafspraken, waarbij het juiste beheer vaardigheid en kennis van de beheerder vraagt. Dan is twee jaar echter te weinig om te bepalen of opdrachtnemers aan hun verplichtingen hebben voldaan. Bovendien zullen opdrachtnemers bij het niet behalen van de doelen, bij korte contracten altijd verwijzen naar de voorganger.

ODE pleit voor weloverwogen ecologisch bermbeheer en langere contracten met duidelijke voorwaarden.

Dan de wonderbaarlijke vermenigvuldiging door onze eigen JC. Elke keer als deze wethouder zijn mond opendoet, komen er meer woningen bij in onze gemeente. ODE gelooft al lang niet meer, dat het hier om een reële bouwnoodzaak gaat. Dit proces maakt de weg vrij voor projectontwikkelaars, die tot in lengte van dagen met initiatieven kunnen komen, waar colleges geen nee tegen durven te zeggen. Ook lang nadat de woningnood is opgelost.

De VVD vroeg naar de school in Noorbeek. ODE heeft nooit gevonden, dat die school een goede plek is om mensen te laten wonen. Deze raad maakte € 350.000, -- vrij om de woonomstandigheden daar te verbeteren en dat is in onze ogen onvoldoende gebeurd. ODE heeft wel oog voor het bijzondere karakter van het schoolgebouw. Wij hopen dat op die plek sociale woningbouw wordt gerealiseerd, op een wijze die het gebouw, desnoods deels, spaart, want het heeft zeker monumentale waarde.

De bouw van 160 sociale huurwoningen heeft een onrendabele top van 16 miljoen euro. Het college wijst de raad erop, dat deze geld vrij moet maken als hij sociale huurwoningen wil. Waarom vinden wij dan in de begroting geen voorstel van het college, om in de loop der jaren die bijdrage aan die 16 miljoen te regelen?

De wethouder legde uit, dat sociale woningbouw in onze gemeente een te kostbare zaak wordt en dat het daarom moeilijk is om woningcorporaties te vinden die dat nog willen doen.

Sociale huurwoningen hebben volgens het college en de corporaties hun langste tijd gehad, dat hele systeem moet op de schop, want niemand wil het meer financieren (dialoogvergadering 5-11 minuut 15). Wij vragen het college ons een voorbeeld van zo'n nieuw systeem te geven?

ODE schrok bij de discussie over sociale woningbouw van de tsunami-achtige wijze waarop de wethouder de toestroom van Oekraïners beschreef. ODE vraagt het college om zich niet te verlagen tot de overdrijvingsstrategie van Wilders en hier wel bij de feiten te blijven.

Fascinerend was het verhaal over de huizen in Sint Antoniusbank. Het college was toen, 30 jaar geleden, tegen de bouw van woningen op die plek, maar de raad besliste anders.

'Ik moest indertijd die plannen door de raad loodsen,' zei wethouder Custers, waarmee hij op een vreemde stoel zat, omdat hij kort daarvoor beweerde, dat hij toen geen wethouder was. Hoezo liet de toenmalige portefeuillehouder dat aan een raadslid over? Een puzzel voor de inwoners van Bemelen, die heel benieuwd zullen zijn naar de oplossing, want met de bouwplannen daar, kan Bemelen toegevoegd worden aan de groeiende reeks dorpen met boze inwoners in onze gemeente. De raad krijgt nu een nieuwe kans, want er is voor het huidige plan een bestemmingsplanwijziging nodig om daar te mogen bouwen. Dus dit plan moet naar de raad komen.

We willen het college wel een compliment geven, omdat het zijn best doet om jongeren bij de politiek te betrekken. ODE vindt het onbegrijpelijk triest, dat dit niet gelukt is via het waanzinnig populaire jongerentijdschrift *De Etalage*.

Een tip: Zowel *Sophianum* als *Porta Mosana* hebben veel leerlingen uit onze gemeente en een leerlingenraad en een debatclub. Wat dacht u ervan om die zo nu en dan een politieke kluif toe te werpen? Wij verwachten dat daar verrassend goede ideeën en argumenten uit voortkomen.

Volgens het college kunnen we geen burgerparticipatie toepassen over de plekken waar gebouwd mag worden. Door burgerparticipatie zou er nooit meer gebouwd worden, want niemand wil nieuwbouw in zijn omgeving. Burgerparticipatie zou het ook onmogelijk maken om snel te handelen. Een argument dat ook gebruikt wordt tegen de democratie. Immers het democratisch proces gaat langzamer dan autocratisch regeren. In geval deze gemeente zichzelf als een serieuze democratie beschouwt, dan moeten hij zich toch eens op zijn hoofd krabben als hij deze gang van zaken accepteert.

Of past het bij een gemeente die Trump naar hier wil halen, een president die naar alle waarschijnlijkheid de steun aan Oekraïne stopzet en de plannen in Proces 2025 gewoon gaat volgen, want een autocratie past prima in zijn straatje. ODE distantieert zich van die uitnodiging. Zo'n man past niet bij een begraafplaats van mensen die stierven voor de democratie.

Voor onze moties geef ik nu het woord aan Maria Janssen-Rutten.

De fractie ODE

Hanneke Koene fractievoorzitter

Maria Janssen-Rutten raadslid

burgerraadsleden: Reinetta Roepers, Yvonne Engelen en Sven Bams.